

*Андрушко А. В.,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
та міжнародного кримінального права
Ужгородського національного університету*

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ПРОТИДІЯ ВИКОРИСТАННЮ ПСИХІАТРІЇ В НЕМЕДИЧНИХ ЦІЛЯХ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Анотація. У статті здійснено порівняльно-правовий аналіз кримінального законодавства України та інших держав, спрямованого на протидію використанню психіатрії в немедичних цілях. Зроблено висновок про можливість заповнення відповідного досвіду для удосконалення ст. 151 Кримінального кодексу України, яка передбачає відповідальність за незаконне поміщення в психіатричний заклад.

Ключові слова: Кримінальний кодекс, психіатрія, психіатричний заклад, кримінальна відповідальність, покарання.

Постановка проблеми. Психіатрія є зоною ризику порушення фундаментальних прав людини. Вкрай важливою з огляду на це є ефективна кримінально-правова протидія використанню психіатрії в немедичних цілях.

Чинне кримінальне законодавство України передбачає відповідальність за незаконне поміщення в психіатричний заклад (ст. 151 Кримінального кодексу України). Однак указана стаття на практиці майже не застосовується, що, на наш погляд, пояснюється як підвищеною латентністю таких злочинів, так і недосконалістю законодавчої конструкції цього складу злочину. При цьому ми вважаємо, що удосконалення чинної редакції ст. 151 Кримінального кодексу України (далі – КК України) напевно чи можливе без вивчення зарубіжного досвіду кримінально-правової протидії використанню психіатрії в немедичних цілях.

Проблемам кримінально-правової протидії незаконному поміщенню особи в психіатричний заклад у науковій літературі приділяється небагато уваги. Серед науковців, які цікавились цим питанням, слід назвати О.Є. Амосова, Ю.М. Аргунову, О.Г. Блінова, В.І. Борисова, А.В. Волошина, В.І. Зубкову, Л.Л. Круглікова, М.Ю. Карасьова, М.Р. Снахова, І.М. Тяжкову, М.І. Хавронюка та інших. Загалом же можна констатувати, що вказана проблематика розглядається переважно на рівні підручників та науково-практичних коментарів. Наукових праць, присвячених дослідженню особливостей кримінальної відповідальності за незаконне поміщення в психіатричний заклад за законодавством зарубіжних держав, виявити нам не вдалося.

Мета пропонованої статті – здійснити порівняльно-правовий аналіз кримінального законодавства різних держав, спрямованого на протидію використанню психіатрії в немедичних цілях, запропонувати можливі шляхи вдосконалення чинної редакції ст. 151 КК України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Окрім ст. 151 КК України, нами було проаналізовано кримінальне законодавство 26 держав світу (Австрії [1], Азербайджану [2], Білорусі [3], Болгарії [4], Вірменії [5], Голландії [6], Грузії [7], Данії [8], Естонії [9], Іспанії [10], Казахстану [11], Киргизії [12], КНР [13], Латвії [14], Литви [15], Молдови [16], Німеччини [17],

Польщі [18], Росії [19], Таджикистану [20], Туркменістану [21], Узбекистану [22], Франції [23], Швейцарії [24], Швеції [25], Японії [26]).

Результати дослідження засвідчили, що самостійний склад незаконного поміщення в психіатричний заклад передбачений у КК Азербайджанської Республіки (ст. 146), Республіки Білорусь (ст. 184), Республіки Вірменія (ст. 134), Грузії (ст. 149), Республіки Казахстан (ст. 127), Киргизької Республіки (ст. 126), Латвійської Республіки (ст. 155), Республіки Молдова (ст. 169), Республіки Таджикистан (ст. 133), Республіки Туркменістан (ст. 131), РФ (ст. 128). При цьому слід відзначити, що КК Республіки Туркменістан у ст. 131 передбачає відповідальність не лише за незаконне поміщення в психіатричний заклад, а й за будь-яке примусове лікування завідомо здорової людини.

На увагу заслуговує той факт, що окремі держави, які ще донедавна передбачали кримінальну відповідальність за розглядуване нами діяння, згодом відмовились від виділення відповідного самостійного складу злочину. Так, якщо КК Естонської Республіки, який діяв до 1 вересня 2002 р., містив ст. 124-2, яка передбачала відповідальність за незаконне поміщення в психіатричну лікарню [27, с. 121], то Пенітенціарний кодекс, прийнятий 6 червня 2001 р., аналогічної статті вже не містить [9].

Зрозуміло, що відсутність спеціального складу незаконного поміщення в психіатричний заклад в окремих із проаналізованих нами КК (Австрії, Голландії, Іспанії, КНР, Німеччини, Польщі, Франції, Швейцарії, Швеції, Японії) зовсім не означає, що тим самим відповідні діяння винних осіб не є кримінально караними, можливим є кваліфікувати їх як незаконне позбавлення волі.

КК Данії (§ 261), Литовської Республіки (ст. 146) та Республіки Болгарія (ст. 142а) розглядають незаконне поміщення особи в психіатричний заклад як кваліфікований (КК Данії) або ж особливо кваліфікований (КК Литовської Республіки та Республіки Болгарія) склад незаконного позбавлення волі. Такий підхід болгарського, данського та литовського законодавців засвідчує їхнє розуміння підвищеної суспільної небезпеки незаконного поміщення особи в психіатричний заклад порівняно з основним складом незаконного позбавлення волі.

У більшості проаналізованих нами КК стаття про відповідальність за розглядуване нами діяння міститься в розділі Особливої частини, який об'єднує злочинні посягання на волю, честь та гідність особи (КК Республіки Білорусь, Республіки Вірменія, Латвійської Республіки, Республіки Молдова, Республіки Таджикистан, Республіки Туркменістан, Російської Федерації). У КК Азербайджанської Республіки відповідний розділ має назву «Злочини проти волі та гідності особи». Статті про відповідальність за незаконне позбавлення волі, у яких передбачено посилену відповідальність за відповідне діяння,

вчинене шляхом поміщення психічно здорової особи до психіатричного закладу, які містяться в КК Республіки Болгарія, Данії та Литовської Республіки, розміщені в розділах із назвою, відповідно, «Викрадення та протизаконне позбавлення волі», «Злочини проти особистої волі» та «Злочини проти волі людини». На наше переконання, безпосередній об'єкт незаконного поміщення в психіатричний заклад не можна зводити лише до фізичної свободи (волі) людини. Вважаємо, що є всі підстави стверджувати, що основним безпосереднім об'єктом розглядуваного діяння є свобода, честь та гідність особи, причому в їх сукупності [28, с. 170–174]. З огляду на це більш правильним є підхід тих законодавців, які розміщують цей склад злочину в розділах із відповідною назвою.

Назва статей, що передбачають самостійну відповідальність за розглядуване діяння, здебільшого сформульована як «Незаконне поміщення до психіатричного стаціонару» (КК Республіки Білорусь, Республіки Казахстан, Киргизької Республіки) або «Незаконне поміщення до психіатричної лікарні» (КК Азербайджанської Республіки, Латвійської Республіки, Республіки Молдова, Республіки Таджикистан). Стаття 134 КК Республіки Вірменія має назву «Незаконне поміщення чи утримання в психіатричному стаціонарі», а ст. 149 КК Грузії називається «Незаконне поміщення до психіатричної лікарні чи утримання в психіатричній лікарні». Варто також відзначити, що в кримінальному законодавстві Республіки Білорусь, Республіки Казахстан та Республіки Таджикистан під час описування об'єктивної сторони вказаних діянь у диспозиціях відповідних норм згадується й про незаконне утримання особи в психіатричному закладі. Вважаємо, що вказівка в назві статті, а також у диспозиції на те, що діяння може бути вчинене не лише шляхом поміщення особи в психіатричний заклад, але і її утримання в ньому, заслуговує на увагу.

Чинна редакція ст. 128 КК Російської Федерації має назву «Незаконна госпіталізація до медичної організації, що надає психіатричну допомогу в стаціонарних умовах». У найбільш загальному вигляді сформульована назва ст. 131 КК Республіки Туркменістан – «Примусове лікування завідомо здорової людини». Ті чи інші відмінності в назві статті, що передбачає відповідальність за розглядуване діяння, зумовлені назвою того закладу, куди поміщається особа, яка завідомо для винного є психічно здоровою. У ст. 151 КК України вказується, що завідомо психічно здорова особа незаконно поміщається в психіатричний заклад, що не є випадковим, оскільки в Законі України «Про психіатричну допомогу» від 22 лютого 2000 р., який визначає правові та організаційні засади забезпечення громадян психіатричною допомогою, використовується назва «психіатричний заклад». Під останнім розуміється психоневрологічний, наркологічний чи інший спеціалізований заклад, центр, відділення тощо всіх форм власності, діяльність яких пов'язана з наданням психіатричної допомоги. Таким чином, цілком очевидно, що «психіатрична лікарня» є вужчим поняттям ніж «психіатричний заклад»; окрім психіатричної лікарні існують й інші заклади, які надають стаціонарну психіатричну допомогу.

У ч. 1 ст. 151 КК України вказано, що кримінально караним є поміщення в психіатричний заклад *завідомо психічно здорової особи*, при цьому назва цієї статті – «Незаконне поміщення в психіатричний заклад». Шляхом тлумачення розглядуваної норми можемо зробити висновок, що під незаконним поміщенням у психіатричний заклад на увазі мається поміщення до вказаного закладу завідомо психічно здорової особи. Аналогічна ситуація має місце в ч. 1 ст. 146 КК Азербайджанської Республіки, ч. 1 ст. 184 КК Республіки Білорусь, ч. 1 ст. 169 КК Республіки Молдова. У КК Республіки Вірменія (ч. 1 ст. 134),

Грузії (ч. 1 ст. 149), Киргизької Республіки (ч. 1 ст. 126), Республіки Казахстан (ч. 1 ст. 127), Латвійської Республіки (ст. 155), Російської Федерації (ч. 1 ст. 128) диспозиція повторює (повністю чи з незначними відмінностями) назву статті, яка передбачає відповідальність за розглядуване діяння. У диспозиції ч. 1 ст. 133 «Незаконне поміщення до психіатричної лікарні» КК Республіки Таджикистан ідеться про незаконне поміщення до психіатричної лікарні *особи, яка не потребує такої форми лікування*, або незаконне утримання в ній. Подібне формулювання міститься в ч. 1 ст. 131 КК Республіки Туркменістан, де додатково підкреслюється, що до психіатричного стаціонару чи до іншого лікувального закладу закритого типу поміщається особа, яка *завідомо* не потребує такої форми лікування. Наведені положення КК Республіки Таджикистан та КК Республіки Туркменістан заслуговують на увагу, оскільки вітчизняне кримінальне законодавство прямо не вказує на караність незаконного поміщення в психіатричний заклад осіб, які страждають на психічний розлад, але не потребують обов'язкової госпіталізації до психіатричного закладу, що, наше переконання, є серйозною прогалиною [29, с. 124–126].

У більшості статей КК, які передбачають відповідальність за незаконне поміщення в психіатричний заклад, відповідальність диференційована (окрім ст. 155 КК Латвійської Республіки). При цьому лише в ст. 146 КК Азербайджанської Республіки виділено не тільки кваліфікований, а й особливо кваліфікований склад злочину. У ч. 2 ст. 184 КК Республіки Білорусь передбачено аналогічну наявній у ч. 2 ст. 151 КК України єдину кваліфікуючу ознаку – спричинення цим діянням тяжких наслідків. Вказівка на необережне спричинення діянням смерті потерпілого чи інших тяжких наслідків як на кваліфікуючу (особливо кваліфікуючу) ознаку міститься в кримінальному законодавстві Азербайджанської Республіки, Республіки Вірменія, Грузії, Республіки Казахстан, Киргизької Республіки, Республіки Таджикистан, Російської Федерації. Деталізація вказаної кваліфікуючої ознаки міститься в ч. 2 ст. 169 КК Республіки Молдова, яка передбачає посилену відповідальність за незаконне поміщення до психіатричної лікарні завідомо психічно здорової особи, якщо воно спричинило з необережності: а) спричинення тяжкого тілесного ушкодження чи іншої тяжкої шкоди здоров'ю; б) смерть потерпілого. Частина 2 ст. 131 КК Республіки Туркменістан передбачає посилену відповідальність за примусове лікування завідомо здорової людини, якщо це діяння спричинило з необережності смерть потерпілого чи тяжку шкоду його здоров'ю або інші тяжкі наслідки, тобто передбачає можливість настання інших тяжких наслідків, які не охоплюються смертю потерпілого чи спричиненням його здоров'ю тяжкої шкоди.

У ч. 2 ст. 146 КК Азербайджанської Республіки, ч. 2 ст. 134 КК Республіки Вірменія, ч. 2 ст. 149 КК Грузії, ч. 2 ст. 127 КК Республіки Казахстан, ч. 2 ст. 126 КК Киргизької Республіки, ч. 2 ст. 133 КК Республіки Таджикистан, ч. 2 ст. 128 КК Російської Федерації міститься вказівка на таку кваліфікуючу ознаку, як вчинення розглядуваного діяння особою з використанням свого службового становища. Зважаючи на положення Закону України «Про психіатричну допомогу», ст. ст. 14, 16 якого вказують, що прийняти досудове рішення про госпіталізацію може тільки лікар-психіатр (одноособово чи в складі комісії лікарів-психіатрів), а також на те, що санкції ст. 151 КК України передбачають покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю, можна зробити висновок, що суб'єктом розглядуваного злочину може бути лише лікар-психіатр (що діє як медик, а не як службовець), який одноосібно чи в складі комісії лікарів-психіатрів прийняв рішення про поміщен-

ня в психіатричний заклад завідомо психічно здорової особи, а отже, у такій кваліфікуючій ознаці немає сенсу [30, с. 191].

У ч. 2 ст. 134 КК Республіки Вірменія, ч. 2 ст. 127 КК Республіки Казахстан, ч. 2 ст. 133 КК Республіки Таджикистан вказується на таку кваліфікуючу ознаку, як вчинення розглядуваного діяння з корисливих мотивів. У кримінальному законодавстві Казахстану передбачено посилену відповідальність не лише за вчинення цього діяння з корисливих спонукань, а й із мотивів «іншої особистої зацікавленості». Якщо вказівка на корисливий мотив як кваліфікуючої ознаки цього діяння заслуговує на увагу (тим більше з огляду на те, що незаконне поміщення в психіатричний заклад на сьогодні нерідко вчиняється задля заволодіння нерухомістю чи іншим майном потерпілих), то вказівка на іншу особисту зацікавленість, на наш погляд, позбавлена сенсу, оскільки відповідна зацікавленість має місце чи не в кожному випадку вчинення такого діяння.

Тільки в новому КК Республіки Казахстан, який набрав чинності 1 січня 2015 р., міститься така кваліфікуюча ознака незаконного поміщення в психіатричний стаціонар, як вчинення цього діяння щодо завідомо неповнолітнього.

Аналіз кримінального законодавства зарубіжних держав засвідчує, що в санкціях ст. 151 КК України передбачені порівняно м'які покарання за незаконне поміщення в психіатричний заклад. Так, якщо санкцією ч. 1 ст. 151 КК України передбачено максимальне покарання у виді позбавлення волі на строк до двох років, то в санкції ч. 1 ст. 149 КК Грузії – на строк від двох до шести років (до того ж не передбачено альтернативного позбавленню волі покарання), а в санкції ч. 1 ст. 133 КК Республіки Таджикистан – від одного до п'яти років (також не передбачено альтернативного позбавленню волі покарання). Два роки позбавлення волі як максимальна міра покарання за вчинення цього діяння передбачена лише в ст. 155 КК Латвійської Республіки. Більшість же законодавців у санкції частини статті, яка містить основний склад такого діяння, передбачають максимальний строк покарання у виді позбавлення волі в три роки (ч. 1 ст. 146 КК Азербайджанської Республіки, ч. 1 ст. 184 КК Республіки Білорусь, ч. 1 ст. 134 КК Республіки Вірменія, ч. 1 ст. 127 КК Республіки Казахстан, ч. 1 ст. 126 КК Киргизької Республіки, ч. 1 ст. 169 КК Республіки Молдова, ч. 1 ст. 128 КК РФ, ч. 1 ст. 131 КК Республіки Туркменістан). Кримінальне законодавство Республіки Білорусь, Республіки Казахстан, Киргизької Республіки, Латвійської Республіки передбачає можливість призначення за вчинення цього діяння штрафу (у ч. 1 ст. 151 КК України цей вид покарання відсутній). Покарання у виді обмеження волі передбачено санкціями ч. 1 ст. 184 КК Республіки Білорусь, ч. 1 ст. 127 КК Республіки Казахстан, ч. 1 ст. 126 КК Киргизької Республіки, ч. 1 ст. 128 КК Російської Федерації, однак якщо в ч. 1 ст. 151 КК України максимальний строк обмеження волі сягає двох років, то у всіх перелічених державах суд має можливість призначити це покарання на строк до трьох років. Покарання у виді виправних робіт, яке відсутнє в санкції ч. 1 ст. 151 КК України, передбачене в ч. 1 ст. 146 КК Азербайджанської Республіки та ч. 1 ст. 127 КК Республіки Казахстан, а у виді примусових робіт (також відсутнє в санкції ч. 1 ст. 151 КК України) – у ч. 1 ст. 128 КК Російської Федерації. Покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю (міститься в санкції ч. 1 ст. 151 КК України) передбачене в ч. 1 ст. 184 КК Республіки Білорусь, ст. 155 КК Латвійської Республіки, ч. 1 ст. 169 КК Республіки Молдова та ч. 1 ст. 131 КК Республіки Туркменістан. Лише КК Латвійської Республіки (ст. 155) передбачає за вчинення такого діяння покарання у виді арешту, яке міститься також у санкції ч. 1 ст. 151 КК України.

Варто порівняти також санкції кваліфікованих складів незаконного поміщення в психіатричний заклад. Якщо максимальний строк позбавлення волі в санкції ч. 2 ст. 151 КК України сягає п'яти років, то в ч. 2 ст. 127 КК Республіки Казахстан, ч. 2 ст. 169 КК Республіки Молдова, ч. 2 ст. 128 КК Російської Федерації, ч. 2 ст. 131 КК Республіки Туркменістан – семи років, у ч. 3 ст. 146 КК Азербайджанської Республіки, ч. 2 ст. 134 КК Республіки Вірменія, ч. 2 ст. 133 КК Республіки Таджикистан – восьми років, у ч. 2 ст. 149 КК Грузії – десяти років. Проте найбільший максимальний строк покарання у виді позбавлення волі за вчинення цього діяння передбачений ч. 2 § 261 КК Данії, який, як уже відзначалося, відповідальність за розглядуване діяння передбачив як кваліфікований склад незаконного позбавлення волі, – не менш ніж 12 років тюремного ув'язнення. У всіх кваліфікованих складах розглядуваного злочину санкції містять покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю.

Як бачимо, проаналізоване кримінальне законодавство зарубіжних держав вбачає в розглядуваному діянні наявність більшого ступеня суспільної небезпеки. І це не випадково. Потерпілий від указанного злочину не тільки позбавляється конституційного права вільно обирати місце свого перебування, права розпоряджатися собою, обирати коло свого спілкування, він відчуває також глибокі фізичні та моральні страждання. Варто погодитися з М.І. Хавронюком, який вважає, що «незаконне поміщення в психіатричний заклад і подальше утримання людини в ньому можна розглядати як форму жорстокого поводження» [31, с. 385]. З огляду на це здивування викликає той факт, що в чинному КК України більш суворою є відповідальність за незаконне позбавлення волі, ніж за незаконне поміщення в психіатричний заклад [32, с. 69].

Висновки. Таким чином, порівняльно-правовий аналіз кримінального законодавства України та низки зарубіжних держав дозволяє поставити питання про можливість запозичення досвіду інших держав у справі протидії використанню психіатрії в немедичних цілях. Зокрема, доцільно здійснювати подальшу диференціацію кримінальної відповідальності за вчинення розглядуваного діяння. Достатні підстави існують і для посилення відповідальності за незаконне поміщення в психіатричний заклад, що сприятиме забезпеченню адекватності призначуваного покарання, його відповідності реальному ступеню суспільної небезпеки незаконного поміщення в психіатричний заклад, дозволить привести у відповідність санкції загальної норми про незаконне позбавлення волі та спеціальної про відповідальність за незаконне поміщення в психіатричний заклад.

Література:

1. Уголовный кодекс Австрии / науч. ред. и вступ. статья С.В. Милюкова. – СПб. : Юридический центр Пресс, 2004. – 352 с.
2. Уголовный кодекс Азербайджанской Республики от 30 декабря 1999 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ugolovnykodeks.ru/2011/11/ugolovnyj-kodeks-azerbajdzhanskoj-respubliki/69>.
3. Уголовный кодекс Республики Беларусь от 9 июля 1999 г. № 275-3 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://mvd.gov.by/main.aspx?guid=101163>.
4. Уголовный кодекс Республики Болгария / науч. ред. А.И. Лукашова. – СПб. : Юридический центр Пресс, 2001. – 298 с.
5. Уголовный кодекс Республики Армения от 18 апреля 2003 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.parliament.am/legislation.php?sel=show&ID=1349&lang=rus>
6. Уголовный кодекс Голландии / науч. ред. Б.В. Волженкин. – СПб. : Юридический центр Пресс, 2001. – 510 с.
7. Уголовный кодекс Грузии / науч. ред. З.К. Бигвава. – СПб. : Юридический центр Пресс, 2002. – 409 с.
8. Уголовный кодекс Дании / науч. ред. и предисловие С.С. Беляева. – СПб. : Юридический центр Пресс, 2001. – 230 с.

9. Пенитенциарный кодекс Эстонской Республики от 6 июня 2001 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.zakony.ee/index.php?id=7>.
10. Уголовный кодекс Испании от 23 ноября 1995 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ugolovnykodeks.ru/2011/11/ugolovnyj-kodeks-ispanii/55>.
11. Уголовный кодекс Республики Казахстан от 3 июля 2014 г. № 226-V [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31575252.
12. Уголовный кодекс Кыргызской Республики от 1 октября 1997 г. (в ред. ЗКР от 25 октября 2014 г.) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.kenesh.kg/RU/Articles/7307-UGOLOVNYJ_KODEKS_KYRGYZSKOJ_RESPUBLIKI_v_red_ZKR_10_ot_1032012g.aspx.
13. Уголовный кодекс Китайской Народной Республики / под ред. А.И. Коробеева. – СПб. : Юридический центр Пресс, 2001. – 303 с.
14. Уголовный кодекс Латвийской Республики / науч. ред. и вступ. статья А.И. Лукашова и Э.А. Саркисовой. – СПб. : Юридический центр Пресс, 2001. – 313 с.
15. Уголовный кодекс Литовской Республики / науч. ред. В. Павилониса. – СПб. : Юридический центр Пресс, 2003. – 470 с.
16. Уголовный кодекс Республики Молдова от 18.04.2002 г. // Сайт «Registru de stat al actelor juridice al Republicii Moldova» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://lex.justice.md/ru/331268>.
17. Уголовный кодекс Федеративной Республики Германии / науч. ред. Д.А. Шестакова. – СПб. : Юридический центр Пресс, 2003. – 524 с.
18. Уголовный кодекс Республики Польша / науч. ред. А.И. Лукашов, Н.Ф. Кузнецова. – СПб. : Юридический центр Пресс, 2001. – 234 с.
19. Уголовный кодекс Российской Федерации от 13 июня 1996 г. № 63-ФЗ [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.consultant.ru/popular/ukrf/10_25.html#p1844.
20. Уголовный кодекс Республики Таджикистан от 21 мая 1998 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://mmk.tj/ru/legislation/legislation-base/codecs/>
21. Уголовный кодекс Туркменистана от 12 июня 1997 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.legislationline.org/ru/documents/action/popup/id/14380/preview>
22. Уголовный кодекс Республики Узбекистан (с изменениями и дополнениями на 15 июля 2001 г.). – СПб. : Юридический центр Пресс, 2001. – 338 с.
23. Уголовный кодекс Франции / науч. ред. Л.В. Головкин, Н.Е. Крыловой. – СПб. : Юридический центр Пресс, 2002. – 650 с.
24. Уголовный кодекс Швейцарии / науч. ред. А.В. Серебренниковой. – СПб. : Юридический центр Пресс, 2002. – 350 с.
25. Уголовный кодекс Швеции / науч. ред. Н.Ф. Кузнецова и С.С. Беляев. – СПб. : Юридический центр Пресс, 2001. – 320 с.
26. Уголовный кодекс Японии / науч. ред. А.И. Коробеева. – СПб. : Юридический центр Пресс, 2002. – 226 с.
27. Уголовный кодекс Эстонской республики / науч. ред. В.В. Запевалова. – СПб. : Юридический центр Пресс, 2001. – 262 с.
28. Андрушко А.В. Об'єкт незаконного поміщення в психіатричний заклад / А.В. Андрушко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція». – 2014. – Вип. 7. – С. 170–174.
29. Андрушко А.В. Потерпевший от незаконного помещения в психиатрическое учреждение / А.В. Андрушко // Правовые реформы в Молдове, Украине и Грузии в контексте евроинтеграционных процессов: международная научно-практическая конференция (Кишинев, 7–8 ноября 2014 г.) / орг. ком. В. Бужор и др. – Кишинев : Б.и. (Tipogr. “Cetatea de Sus”), 2014. – Ч. 2. – С. 124–126.
30. Андрушко А.В. Кримінально-правова характеристика суб'єктивних ознак незаконного поміщення в психіатричний заклад / А.В. Андрушко // Право і суспільство. – 2014. – № 5. – С. 189–194.
31. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. – 9-те вид., переробл. та допов. – К. : Юридична думка, 2012. – 1316 с.
32. Андрушко А.В. Окремі аспекти кримінальної відповідальності за незаконне поміщення в психіатричний заклад / А.В. Андрушко // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». – 2013. – Вип. 5. – Т. 2. – С. 67–70.

Андрушко А. В. Уголовно-правовое противодействие использованию психиатрии в немедицинских целях: сравнительно-правовой аспект

Аннотация. В статье осуществлен сравнительно-правовой анализ уголовного законодательства Украины и других государств, направленного на противодействие использованию психиатрии в немедицинских целях. Сделан вывод о возможности заимствования соответствующего опыта для усовершенствования ст. 151 Уголовного кодекса Украины, предусматривающей ответственность за незаконное помещение в психиатрическое учреждение.

Ключевые слова: Уголовный кодекс, психиатрия, психиатрическое учреждение, уголовная ответственность, наказание.

Andrushko A. Criminal law counteraction to application of psychiatry in non-medical purposes: comparative law aspect

Summary. The article researches on comparative law analysis of criminal legislation of Ukraine and other states. The article concludes that relevant experience can be borrowed in order to improve the article 151 of the Criminal Code of Ukraine which defines criminal liability for illegal placement into the mental hospitals.

Key words: Criminal Code, psychiatry, mental hospital, criminal liability, punishment.